

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/65/2020
Identifikačné číslo spisu:	6416209949
Dátum vydania rozhodnutia:	29.09.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:6416209949.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a sudcov JUDr. Mariána Sluka, PhD. a JUDr. Ing. Jána Gandžalu, PhD., v spore žalobcu J., bytom v M., zastúpeného AS Legal, s.r.o., so sídlom v Bratislave Hlučinska 1, za ktorú koná advokát a konateľ JUDr. Milan Šulva, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Štúrova 2, o zaplatenie 27 341,45 € a o uloženie povinnosti žalovanej písomne sa žalobcovi ospravedlniť za nezákonné rozhodnutie, vedenom na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp. zn. 4C/163/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 31. júla 2019, sp. zn. 17Co/230/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 31. júla 2019, sp. zn. 17Co/230/2018
z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žiar nad Hronom rozsudkom z 9. mája 2018, č. k. 4C/163/2016-112 uložil žalovanej povinnosť písomne sa ospravedlniť žalobcovi za nezákonné rozhodnutie

- uznesenie o vznesení obvinenia ČVS:ORP-96/OVK-ZH-2012 zo 14. marca 2012, ktorým bolo žalobcovi vznesené obvinenie za trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 155 ods. 1 Trestného zákona a za prečin výtržníctva podľa § 364 ods. 1 písm. a/ Trestného zákona, ktorým sa začalo trestné stíhanie proti žalobcovi, ktoré skončilo oslobodzujúcim rozsudkom, a to tak, že žalovaná do troch dní od právoplatnosti rozsudku zašle žalobcovi na korešpondenčnú adresu trvalého bydliska žalobcu písomné ospravedlnenie v tomto znení: Slovenská republika
- Generálna prokuratúra Slovenskej republiky sa ospravedľuje J., narodenému XX. G. XXXX, za ujmu spôsobenú mu nezákonným rozhodnutím - uznesením o vznesení obvinenia ČVS:ORP-96/OVK-ZH-2012 zo 14. marca 2012, ktorým bolo žalobcovi vznesené obvinenie za trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 155 ods. 1 Trestného zákona

a za prečin výtržníctva podľa § 364 ods. 1 písm. a/ Trestného zákona, ktorým sa začalo trestné stíhanie proti žalobcovi, ktoré skončilo oslobodzujúcim rozsudkom.

1.2. Žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi nemajetkovú ujmu vo výške 2.000 € v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

1.3. Vo zvyšku žalobu žalobcu zamietol a rozhodol, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania.

1.4. Súd prvej inštancie vychádzal pri rozhodovaní zo skutkového stavu zisteného vykonaným dokazovaním, podľa ktorého uznesením vyšetrovateľa zo 14. marca 2012 bolo začaté trestné stíhanie a vznesené obvinenie žalobcovi za zločin ublíženia na zdraví podľa § 155 ods. 1 Trestného zákona a za prečin výtržníctva podľa § 364 ods. 1 písm. a) Trestného zákona; proti uvedenému uzneseniu nepodal žalobca (v časti o vznesení obvinenia) sťažnosť; prokurátor podal 14. marca 2013 obžalobu na žalobcu na súd, o ktorej Okresný súd Žiar nad Hronom rozsudkom, sp. zn. 1T/38/2013 z 24. októbra 2013 rozhodol tak, že žalobcu spod obžaloby oslobodil, pretože nebolo dokázané, že skutok spáchal obžalovaný (žalobca v predmetnom spore); odvolanie prokurátora a poškodeného proti rozsudku Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením, sp. zn. 4To/7/2014 z 12. februára 2014 zamietol; dňa 1. apríla 2016 doručil žalobca Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody, ktorú ministerstvo odstúpilo na vybavenie Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, ktorá oznámila žalobcovi listom zo 17. mája 2016, že jeho nárok neuspokojí.

1.5. Podľa právneho posúdenia veci zo strany súdu prvej inštancie predstavovalo predmetné uznesenie o vznesení obvinenia zo 14. marca 2012 v dôsledku oslobodenia žalobcu spod obžaloby nezákonné rozhodnutie; súd prvej inštancie dospel však k názoru, že vzhľadom na to, že žalobca nepodal riadny opravný prostriedok voči nezákonnému rozhodnutiu a v spore nebol preukázaný ani prípad hodný osobitného zreteľa, žalobca nemá nárok na uplatnenú náhradu škody spočívajúcu v trovách obhajoby v sume 2.341,45 €, a preto žalobu žalobcu v tejto časti zamietol; na druhej strane dospel súd prvej inštancie k záveru, že žaloba je dôvodná ohľadne uplatneného nároku na uloženie povinnosti žalovanému písomne sa ospravedlniť žalobcovi a čiastočne aj ohľadne uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, pretože uznesenie o vznesení obvinenia zo 14. marca 2012 ako nezákonné rozhodnutie považoval za neoprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti žalobcu a dospel k záveru, že písomné ospravedlnenie a nemajetková ujma v sume 2.000 € zodpovedajú ujme žalobcu, (žalobca uplatňoval 25 000 €), preto v prevyšujúcej časti uplatnenej nemajetkovej ujmy žalobu žalobcu zamietol.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici na odvolanie žalobcu i žalovaného, rozsudkom

z 31. júla 2019, sp. zn. 17Co/230/2018, zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o uložení povinnosti žalovanému písomne sa ospravedlniť žalobcovi (prvý výrok) a vo výroku o uložení povinnosti žalovanému zaplatiť žalobcovi sumu 2.000 € (druhý výrok) tak, že v tejto časti žalobu žalobcu zamietol.

2.1. Rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o zamietnutí žaloby žalobcu v prevyšujúcej časti (tretí výrok) potvrdil. V rozhodnutí o trovách konania uviedol, že ich priznáva žalovanému v plnom rozsahu.

2.2. Odvolací súd sa stotožnil so súdom prvej inštancie, že v prejednávacom spore neboli splnené zákonné podmienky na priznanie uplatnenej náhrady škody z titulu trov obhajoby žalobcovi. Uviedol, že podľa článku 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom, pričom v zmysle článku 51 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky sa možno práva na náhradu škody domáhať v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú; zákonom, ktorý vykonáva predmetné ustanovenie článku 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a stanovuje podmienky uplatnenia nároku

na náhradu škody od štátu spôsobenej nezákonným rozhodnutím je predovšetkým zákon

č. 514/2003 Z. z.; vo všeobecnosti štát (žalovaný) zodpovedá za škodu spôsobenú orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci (§ 1 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z.). Pod výkonom verejnej moci sa rozumie rozhodovanie a úradný postup orgánov verejnej moci o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb

(§ 2 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z.) a za orgán verejnej moci sa považuje aj štátny orgán

(§ 2 písm. b/ bod 1 zákona č. 514/2003 Z. z.); štát (žalovaný) za podmienok stanovených zákonom zodpovedá za škodu spôsobenú okrem iného aj nezákonným rozhodnutím (§ 3 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z.) a svojej zodpovednosti sa nemôže zbaviť (§ 3 ods. 2 zákona

č. 514/2003 Z. z.); na základe uvedeného štát (žalovaný) v zásade zodpovedá aj za škodu spôsobenú orgánmi činnými v trestnom konaní a súdom vedením trestného stíhania, ktoré neskončilo právoplatným odsúdením obvineného; na vznik zodpovednosti štátu (žalovaného) za škodu (resp. nemajetkovú ujmu) z titulu nezákonného rozhodnutia je nevyhnutné súčasné splnenie zákonných predpokladov, ktorými sú (1) nezákonné rozhodnutie, (2) vznik škody (resp. nemajetkovej ujmy) a (3) príčinné súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a vznikom škody (resp. nemajetkovej ujmy); nezákonným rozhodnutím treba v tejto súvislosti rozumieť predovšetkým rozhodnutie orgánu verejnej moci vydané v medziach jeho právomoci, ktoré bolo na základe opravného prostriedku poškodeného (t. j. z hľadiska prejednávanej veci

na základe sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia podanej žalobcom) príslušným orgánom zrušené pre nezákonnosť (§ 5 ods. 1, § 6 ods. 1 až 4 zákona č. 514/2003 Z. z.); z uvedeného podľa odvolacieho súdu vyplýva, že len rozhodnutie orgánu verejnej moci, ktoré bolo pre nezákonnosť zrušené príslušným orgánom, možno považovať za nezákonné rozhodnutie v zmysle § 3 ods. 1 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z. ako jeden z predpokladov vzniku zodpovednosti štátu (žalovaného) za škodu. Mal za to, že bez zrušenia rozhodnutia

pre nezákonnosť chýba jeden z predpokladov vzniku zodpovednosti štátu (žalovaného)

za škodu, pričom samotnú nezákonnosť rozhodnutia nemôže súd v spore o náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. skúmať ako predbežnú (prejudiciálnu) otázku, pretože

ju už vyriešil príslušný orgán v zrušujúcom rozhodnutí na základe opravného prostriedku poškodeného a týmto rozhodnutím je súd podľa § 6 ods. 1 druhá veta zákona č. 514/2003 Z. z. viazaný. Súdna prax dospela k záveru, že pri posudzovaní nároku na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia má rovnaké dôsledky ako zrušenie tohto uznesenia

pre nezákonnosť (§ 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z.) aj rozhodnutie o oslobodení (obvineného) obžalovaného spod obžaloby (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3Cdo/194/2010 alebo uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 7Cdo/145/2011); z uvedeného vyplýva, že v dôsledku právoplatného oslobodenia žalobcu

spod obžaloby bolo možné dospieť k záveru, že uznesenie o vznesení obvinenia zo 14.03.2012 predstavuje nezákonné rozhodnutie. Zákon č. 514/2003 Z. z. ako osobitnú podmienku

pre priznanie práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím zakotvuje povinnosť podať proti nezákonnému rozhodnutiu riadny opravný prostriedok, podľa § 6 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z., právo podľa odseku 1 možno priznať iba vtedy, ak poškodený podal proti nezákonnému rozhodnutiu riadny opravný prostriedok, zákon č. 514/2003 Z. z. stanovuje možnosť na priznanie práva náhradu škody aj v prípade nesplnenia tejto podmienky (obmedzenia), a to v prípadoch hodných osobitného zreteľa (§ 6 ods. 2 druhá veta zákona

č. 514/2003 Z. z.); medzi stranami nebolo sporné a vyplýva to aj zo skutkových zistení súdu prvej inštancie, že žalobca proti uzneseniu o vznesení obvinenia zo dňa 14.03.2012 nepodal sťažnosť; právo na náhradu škody spôsobenú nezákonným rozhodnutím mu preto nemožno priznať, pretože ani odvolací súd nezistil dôvod hodný osobitného zreteľa, pre ktorý by sa nemalo trvať na nesplnení podmienky podania sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia. Na základe uvedeného dospel odvolací súd k záveru, že súd prvej inštancie dospel k správne rozhodnutiu, keď žalobu žalobcu ohľadne uplatneného nároku na náhradu škody z titulu trov obhajoby zamietol.

2.3. Na druhej strane však dospel odvolací súd k záveru, že pokiaľ súd prvej inštancie uložil žalovanému povinnosť písomne sa ospravedlniť žalobcovi za nezákonné rozhodnutie,

ako aj povinnosť zaplatiť mu náhradu nemajetkovej ujmy v sume 2.000,- € spôsobenej nezákonným rozhodnutím, vychádza jeho rozhodnutie z nesprávneho právneho posúdenia veci; pri rozhodovaní o tomto nároku vychádzal súd prvej inštancie z ustanovení § 11 a nasledujúce Občianskeho zákonníka; uloženie povinnosti ospravedlnenia ani priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch však v tomto prípade nebolo možné odôvodniť aplikáciou ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti (§ 11 a nasledujúce Občianskeho zákonníka), pretože táto právna úprava vychádza z predpokladu neoprávnenosti zásahu do osobnosti poškodeného,

kým neoprávnenosť je spravidla vylúčená v prípade zásahu do práva na ochranu osobnosti,

ku ktorému došlo v rámci úradného konania, pokiaľ zásah nevybočil z medzi daných platnými predpismi (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3Cdo/176/2012 zo dňa 26. septembra 2013), pretože pokiaľ je v súlade so zákonnými podmienkami začaté príslušné konanie, v ktorom bolo vydané

zákonom predpokladané rozhodnutie, nie je vydanie takého rozhodnutia neoprávneným zásahom do osobnostných práv účastníka konania, a to ani v prípade, že po jeho vydaní sa preukáže, že nebolo vydané dôvodne (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 5Cdo/274/2007 zo dňa 10.12.2008, uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 4/2009 pod číslom R 36/2009), preto rozhodnutie vydané oprávneným orgánom v trestnom konaní v súlade s príslušným predpismi nie je možné považovať za neoprávnený zásah do osobnosti strany trestného konania, čo vylučuje aplikáciu ustanovení § 11 a nasledujúce Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti; predmetné uznesenie o vznesení obvinenia zo dňa 14.03.2012 je tak síce nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z., nepredstavuje však súčasne neoprávnený zásah do ochrany osobnosti podľa § 11 a nasledujúce Občianskeho zákonníka, preto podľa týchto ustanovení nemožno dospieť k záveru o dôvodnosti nároku žalobcu, ale pri rozhodovaní bolo potrebné v celom rozsahu vychádzať len z príslušných ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z.; nakoľko žalobca nesplnil všetky zákonné podmienky na priznanie uplatneného nároku na náhradu škody z titulu nezákonného rozhodnutia podľa zákona č. 514/2003 Z. z., nemohol mu vzniknúť nárok na ospravedlnenie a nemajetkovú ujmu; na základe uvedeného dospel odvolací súd k záveru, že súd prvej inštancie nedospel k správne rozhodnutiu, keď žalobe žalobcu ohľadne uplatneného nároku na ospravedlnenie a nemajetkovú ujmu vyhovel, preto v tejto časti napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobu žalobcu v tejto časti ako nedôvodnú zamietol.

3. Proti rozsudku krajského súdu podal dovolanie žalobca, ktorý ho žiadal zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie, alternatívne zmeniť a vyhovieť žalobe. Uviedol, že napáda všetky výroky rozsudku, ktorého prípustnosť odôvodnil s poukazom na § 421 ods.1 písm. a/ CSP, tvrdiac, že odvolací súd vydal rozsudok v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu v zásadnej otázke v prejednávanej veci, a to v otázke splnenia podmienok

pre priznanie náhrady škody spôsobenej zákonným trestným stíhaním ukončeným oslobodzujúcim rozsudkom v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Dovolateľ konkrétne nesúhlasil s právnym záverom odvolacieho súdu,

že k priznaniu nároku na náhradu škody podľa uvedeného zákona je nevyhnutné podanie sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia (§ 6 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z.) a právnym záverom o nepriznaní náhrady nemajetkovej ujmy a stanovení jej výšky a ďalej namietal

i právny záver o nepriznaní nároku na náhradu škody spôsobenej vynaložením nákladov

na právne zastúpenie pri obhajobe v trestnom konaní.

3.1. Poukázal na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu vyjadrenú v rozhodnutiach R 57/2010, R 37/2014, ako aj 3Cdo/194/2011, 4Cdo/183/2009, 1Cdo/64/2008, 3Cdo/181/2017. Uviedol, že judikatúra súdov, a to vrátane ústavného súdu, dospela k záveru, že pri uplatnení náhrady škody podľa zákona č. 514/2003 Z.z. ide o špecifický prípad zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú začatím a vedením trestného stíhania, pri ktorom treba vchádzať z analogického výkladu úpravy najbližšej, a to z úpravy zodpovednosti za škodu spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Skutočnosť, že nedošlo k zrušeniu rozhodnutia, ktorým sa začína trestné stíhanie, nemá vplyv na rozhodujúcu skutočnosť, a to, že podstata nároku

na náhradu škody sa neviaže na správnosť postupu orgánov činných v trestnom konaní, ale len na samotný výsledok trestného stíhania, a tým bol v danom prípade oslobodzujúci rozsudok.

4. K dovolaniu sa vyjadrila žalovaná, ktorá uviedla, že dovolanie nie je prípustné, nakoľko v predmetnej veci nedošlo k odchýleniu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, rozhodnutia, na ktoré poukázal dovolateľ, nedeklarujú nesprávne právne posúdenie danej veci odvolacím súdom. Mala za to, že odvolací súd správne vyhodnotil nedostatok podmienky vzniku nároku na náhradu škody, ktorú podmienil podaním opravného prostriedku

proti rozhodnutiu o vznesení obvinenia, tak ako to vyžaduje § 6 ods. 2 zákona č. 514/2003

Z. z. Navrhla preto dovolanie odmietnuť.

5. Strany sporu vo svojich ďalších vzájomných vyjadreniach zotrvali na svojich právnych záveroch.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že argumentácie žalobcu opodstatňuje záver o prípustnosti a tiež dôvodnosti dovolania.

7. Podľa názoru žalobcu je jeho dovolanie prípustné podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

8. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine a iných.), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

9. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov odvolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu“. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do tohto pojmu predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Jeho súčasťou je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili.

10. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnou aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

11. Základom interpretácie a aplikácie každej právnej normy v materiálnom právnom štáte je určenie účelu právnej úpravy, vymedzenie jej rozsahu a identifikácia jej obsahu (m. m. II. ÚS 171/05). Nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti všeobecných súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Všeobecný súd pri svojom rozhodovaní nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, ak to vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavou súladného výkladu zákonov a obdobných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, i

v týchto prípadoch sa musí vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť

na racionálnej argumentácii (m. m. III. ÚS 72/2010). V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu alebo v prípade rozporu znenia

so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybností, možno uprednostniť výklad e ratione legis pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú

a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení (II.ÚS 5/2020).

12. Dovolací súd v prejednávanej veci opätovne poukazuje na svoje právne závery vyjadrené v jeho rozhodnutiach, napr. 3Cdo/194/2010, riešiace problematiku vzniku nároku

na náhradu škody uplatnenú v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 514/2003 Z. z.) a od ktorých záverov nie je dôvod sa odkloniť.

13. V súlade s ustálenou súdnou praxou zodpovedá štát aj za škodu spôsobenú začatím trestného stíhania, ktoré neskončilo právoplatným odsudzujúcim rozhodnutím trestného súdu. Táto zásada bola vyjadrená už vo viacerých skorších rozhodnutiach, ktoré sa týkali náhrady škody spôsobenej štátnym orgánom v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“). Rozhodovanie súdov podľa tohto zákona sa ustálilo medziiným

na názore, že ten, proti komu bolo trestné stíhanie zastavené, alebo ten, kto bol oslobodený spod obžaloby, má podľa § 1 až § 4 zákona č. 58/1969 Zb. zásadne právo na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia (R 35/1991). Na to nadviazal záver, že ten, proti komu bolo trestné stíhanie zastavené, alebo ten, kto bol spod obžaloby oslobodený,

má pri splnení ďalších zákonných predpokladov, podľa § 1 až § 4 zákona č. 58/1969 Zb., zásadne právo na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia. Na podstate týchto právnych záverov, ku ktorým sa dospelo vo vzťahu k prípadom škôd vzniknutých

za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb., zotrváva súdna prax aj po prijatí zákona č. 514/2003 Z.z.

14. I keď jedným zo základných predpokladov zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím v zmysle § 6 ods. 1 veta prvá zákona č. 514/2003 Z.z. je zrušenie alebo zmena právoplatného rozhodnutia, ktorým bola spôsobená škoda, treba mať na zreteli,

že zmyslu právnej úpravy zodpovednosti štátu za škodu zodpovedá, aby každá majetková ujma spôsobená nesprávnym či nezákonným zásahom štátu bola odčinená (viď bližšie rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4MCdo/15/2009, uznesením občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 6. decembra 2010 navrhnuté na uverejnenie v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky). Zákon č. 514/2003 Z.z. výslovne neupravuje nárok na náhradu škody v prípade oslobodenia obžalovaného spod obžaloby. Judikatúra dospela k záveru, že ide o špecifický prípad zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú začatím a vedením trestného stíhania,

pri ktorom treba vychádzať z analogického výkladu úpravy najbližšej, a to z úpravy zodpovednosti za škodu spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Rovnaký význam ako zrušenie právoplatného uznesenia o vznesení obvinenia pre nezákonnosť má v tomto zmysle

tiež zastavenie trestného stíhania alebo oslobodenie spod obžaloby. Skutočnosť, že nedošlo k zrušeniu rozhodnutia, ktorým sa začína trestné stíhanie, na tom nič nemení. Podstata nároku na náhradu škody sa totiž v tomto prípade neviaže na (ne)správnosť postupu orgánov činných v trestnom konaní pri začatí trestného stíhania, ale na samotný výsledok trestného stíhania.

15. Tento právny záver (výklad), ktorý je jednotne prijímaný dovolacím súdom,

bol opätovne analogicky vyjadrený i v rozsudku Najvyššieho súdu SR z 30. septembra 2019, sp. zn. 6Cdo/75/2017, ktorý bol prijatý na uverejnenie v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí

súdov Slovenskej republiky na ostatnom zasadnutí občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky dňa 16. septembra 2020 s právnou vetou: „nárok na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe v zmysle § 8 ods. 5 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov nie je podmienený povinnosťou podať proti rozhodnutiu o väzbe sťažnosť alebo iný opravný prostriedok“. (Ako poznámku uvádza dovolací súd, že uvedený rozsudok prešiel i testom ústavnosti, keď Ústavný súd Slovenskej republiky odmietol uznesením z 27. augusta 2020, sp. zn. II. ÚS 369/2020, sťažnosť proti záverom v ňom obsiahnutým ako zjavne bezdôvodnú).

16. Zákon č. 514/2003 Z.z. zakladá objektívnu zodpovednosť štátu (bez ohľadu na zavinenie), ktorej sa nemôže zbaviť. Neposudzuje sa teda správnosť rozhodnutia jeho orgánu z hľadiska, či pri rozhodovaní porušil právnú povinnosť a škodu zavinil. Rozhodujúcim kritériom zákonnosti konania vedeného orgánom verejnej moci je výsledok tohto konania. V tomto smere nie je správny výklad, ktorý poskytol odvolací súd v otázke podmienenia nároku na náhradu škody v predmetnej veci, podaním opravného prostriedku (sťažnosti) proti uzneseniu o vznesení obvinenia, s poukazom na § 6 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z., keď tento jeho výklad ide proti zmyslu a obsahu tohto zákona, „...aby každá majetková ujma spôsobená nesprávnym či nezákonným zásahom štátu bola odčinená“ (sp. zn. 4MCdo/15/2009). Rozhodujúci je z hľadiska nároku, ktorý uplatnil žalobca, výsledok trestného konania. Za správny argument uvedený dovolateľom naopak dovolací súd považuje poukázanie na skutočnosť, že i v prípade podania sťažnosti a jej zamietnutia, rozhodujúci je z hľadiska nároku výsledok trestného konania a objektívna zodpovednosť štátu, bez ohľadu na zavinenie, ako je uvedené vyššie.

17. Náhrada škody zahŕňa aj náhradu trov konania, ktoré poškodenému vznikli v konaní, v ktorom bolo vydané nezákonné rozhodnutie alebo rozhodnutie o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutie o väzbe, zatknutí a inom pozbavení osobnej slobody alebo vykonané zadržanie a v konaní, v ktorom bolo rozhodnutie zrušené alebo bolo trestné stíhanie zastavené, alebo v ktorom bola vec postúpená inému orgánu (§ 18 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z.).

18. Takéto právo má aj vtedy, ak v súvislosti s rozhodnutím orgánu činného v trestnom konaní, ktoré nie je v súlade so zákonom, vynaložil náklady na trovy nutnej obhajoby (viď bližšie R 70/1994).

19. Odvolací súd vo svojom, dovolaním napadnutom rozhodnutí uzavrel (bod 4.5.2.), že v dôsledku právoplatného oslobodenia žalobcu v predmetnom konaní spod obžaloby je možné dospieť k záveru, že uznesenie o vznesení obvinenia z 14. marca 2012 predstavuje nezákonné rozhodnutie. Tým vymedzil z hľadiska hore uvedeného základ pre uplatnenie nároku na náhradu škody v zmysle žaloby, vrátane všetkých uplatnených nárokov. Jeho právny záver o nesplnení podmienky na uplatnenie v zmysle § 6 ods. 2 zákona č. 514/2003 z hľadiska judikatúry dovolacieho súdu predstavuje odklon, ktorý je však založený na nesprávnom právnom posúdení veci z dôvodov hore uvedených.

20. Uvedené odklonenie sa odvolacieho súdu od právnych záverov zodpovedajúcich ustálenej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu zakladá prípustnosť dovolania žalobcu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Zároveň je však tiež dôvodom pre záver dovolacieho súdu, podľa ktorého žalobca dôvodne namieta, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

21. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Dovolací súd podľa týchto ustanovení zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

22. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

23. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.